

TAULA

de lletres valencianes

Dibuix

A. Vercher

SUMARI: La Càtedra de Lluís Vives.—Incorporació i expansió, A. PERUCHO. — Col·lecció «L'Estel» «Blasco Ibáñez i València», «L'espill a trossos».—Del valencià.—L'endecasílab, JOSEP M.ª BAYARRI.—A València en festa, JOAN MARAGALL.—La noria, ABULHA SAN ALI B. SAAD EL JAIR.—Notes.—Bibliografia.

Número 16

PREU: 25 cèntims

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES
REVISTA LITERARIA MENSUAL

DIRECCIÓ:

Guillem de Castro, 35

ADMINISTRACIÓ:

Círil Amorós, 39

VALENCIA

Director: A. PIZCUETA

Administrador: GODOFRED HERNANDEZ

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ ANUAL

Ordinària (Un exemplar
cada mes. 3 PTES.
Protectora (Dos exem-
plars. 5 “

Esta classe és feta per tal de que
puguen enviar un número de propagan-
da a un Círcul, Biblioteca o amic. Pen-
sen que a València casi tot està per
fer i és obra de molts la que ens havem
proposat

AVISOS IMPORTANTS

Cada autor respon en ab-
solut del treball que signa.

Els originals no es tornen.

Col·lecció "L'Estel"

Sis llibres a l'any. . . . 12 pessetes

Envieu les vostres subscripcions
al Director: Guillem de Castro, 35,
València.

Este número ha passat per la censura governativa

:: Els tresors de nostra llengua
són posats a preus que tots poden pagar.

LA CRÒNICA DEL REI JAUME I

i

LA CRÒNICA DE MUNTANER

(A 2 pessetes el volum.)

Col·lecció «Els nostres clàssics»

De Jaume Roig

El Llibre de les Dones

Pròleg i notes de

F. Almela i Vives

SAN VICENÇ FERRER

(Un volum 1 pta.)

EDITORIAL BARCINO

Portaferrisa, 17. — BARCELONA

PER A REGISTRAR

Patents, Marques, Models Indus-
trials, Especialitats Farmacéu-
tiques, etcétera

escriviu sense cap compromís a
la coneguda

Agència General de Patents i Marques

CLARKE, MODET & Co

CASA FUNDADA EN 1879

Sucursal per a Catalunya, València i Balears:
Rambla de Canaletes, 6 - BARCELONA

Oficina Central:

Alcalá, 67 - MADRID

FÀBRICA DE SOMBREROS

Héctor Bogani

es complau en participar a
sa distingida clientela queda
oberta en la seua fàbrica la

venda al detall

dels sombreros d'ivern a
preus mai coneguts. Llana,
des de 6'50 pessetes. Pèl,
classe garantitzada des de 7 pessetes.

TAULA

DE LLETRES VALENCIANES

VOLUM II

GENER 1929

NÚMERO 16

La Càtedra de Lluís Vives

CONVERSA AMB DON CARLES RIBA

La palpitant actualitat que té en els cercles culturals de València aquesta càtedra creada en el nostre primer centre docent per Reial Orde de 10 d'abril de l'any passat, però que no ha estat inaugurada fins el 10 de desembre, ha guiat les nostres passes a casa del professor designat per a la càtedra, l'admirat don Carles Riba.

Ens reb amablement i s'excusa de parlar de l'orige de la dita càtedra per tocar-li de prop i ésser una informació molt repetida.

Concretem els punts de la nostra entrevista, portant la conversació per camins menys coneguts.

— Què caràcter té la càtedra de Lluís Vives?

— El caràcter de la càtedra de Lluís Vives? Si aprofitara el to humorista en aquests temes tan seriosos, li contestaria que per ara el caràcter és un poc... amargat, per la necessitat de defensar-se contra certes campanyes. S'ha dit per a restar-li ambient que la idea naixia amb etiqueta reaccionària i valencianista. Allò primer tal volta es dit perquè el fons de la filosofia de Vives és cristià, les seues obres foren escrites en llatí i dona la casualitat que les persones més assabentades de filosofia i de llatí son frares. Quant al valencianisme d'aquest ressorgiment vivista, encara té més gracia. Estem en València. Lluís Vives era valencià i la idea ha estat acollida amb simpatia per la premsa valenciana. ¿Per a que més arguments? ¡No dic rés, si arribe jo a ésser valencià de naiximent! Clar és que aquestes coses no tenen altra importància que la d'ésser dites amb l'intenció d'impressionar a certs esperits preocupats i fàcils a les influències antiquades, prejudicis que tendixen a desaparèixer per fortuna.

L'autèntic caràcter d'aquesta càtedra, tal com va nàixer en la ment dels seus iniciadors, apareix ben clar en el document oficial de la seua fundació. Es tracta d'una càtedra d'excel·lent importància per al progrés de la cultura nacional i és com un tribut degut a la memòria de l'insigne humanista valencià. L'activitat d'aquesta càtedra té tres manifestacions: conferències, treballs d'un seminari d'estudis i publicacions de les obres de Vives; i una sola finalitat: el coneixement i la difusió de les doctrines del més gloriós humanista europeu del Renaixement.

— Quins han donat més ajuda per a la seua creació?

— Aquesta pregunta sobre quins han donat més caliu i més ajuda per a la creació de la càtedra està prompte contestada: l'Associació d'Amics de Lluís Vives, constituïda per lo més escollit de la cultura valenciana i que té com a casa pairal la mateixa Universitat, gràcies a la simpatia que per aquest assumpte sent el seu il·lustre rector don Joaquim Ros, president honorari de la dita Associació. El silenciós i incessant laborar dels seus benemèrits individus fou un factor favorable. Però el principal de tots va ésser la deci-

ció d'un esperit tan selecte com el del Director general d'Ensenyament Superior i Secundari don Wenceslau Gonzalez Oliveras, el qual portà a la Junta de Relacions Culturals el projecte de la càtedra.

—Quins explicaran lliçons durant aquest curs?

—Fins ara no pogueren donar-se més que quatre lliçons; la inaugural, que en defecte del director General, el qual no pogué vindre per impedir-li-ho les ocupacions del seu càrrec, la tingui jo com a Professor regent de la càtedra; i les dels senyor Gómez Ferrer i de Benito. De les següents durant aquest curs s'encarregaran els senyors Zumalacarre-gui, Puigdollers, Lanzurica, Torró, Alventosa i altres. Altrament no hi ha que oblidar que poden vindre professors d'Universitats estrangeres o nacionals i publicistes que la junta de govern propose, previ els assessoraments que considere oportuns recabar de la Facultat de Lletres i de l'Associació d'Amics de Lluís Vives. Com és obra d'ensenyança pública nacional, poden assistir als treballs d'aquesta càtedra i del seminari els alumnes de la Universitat de València i els de totes les Universitats del Reine. Així ho diu la real orde.

—Quin plà tenen per a aquestes conferències?

—Per tractar-se de l'any d'iniciació i per haver-se començat tard, no ha estat possible formar una plà. Açò és essencial per als cursos següents. Rés de lliçons sobre temes dispersos, sense cap enllaç; sinó curssets en els quals cada professor desenrolle un tractat complet o una faceta especial del gran polígraf Axis entenc jo la càtedra.

—La seua labor en la càtedra, si li plau?

—La meua labor consistix en reunir elements personals i materials i donar-los unitat, formar els plans d'estudi, organitzar el seminari i dirigir la traducció i edició de les obres de Vives.

—Compten amb molta subvenció per a tot açò?

—Per a tots aquests serveis hi ha una consignació de sis mil pessetes, de les quals com és natural, jo no he de percebre ni un sol cèntim. Si la Junta de govern em senyala alguna retribució per els meus treballs, com diu la disposició oficial, pense cedir-la a l'Associació d'Amics de Lluís Vives.

—I respecte a les publicacions podria dir-nos alguna cosa?

—Per interessants i útils que siguen les lliçons de la càtedra de Vives, serà més permanent l'eficàcia de la publicació i divulgació de les seues obres. Però aquesta és una labor que està erissada de tremendes dificultats tècniques i econòmiques. Fan falta bons traductors que siguen llatinistes i filòsofs alhora i estiguen assabentats de la bibliografia vivista. Calen a més molts diners. Destinant només a aquesta empresa, com és destinada la major part de les sis mil pessetes no n'hi ha per a començar.

—I no pensa amb altres ingresos?

—Les corporacions locals, l'Ajuntament i la Diputació, son el recurs del qual s'abusa massa. Jo tinc el criteri de que cada una d'aquestes obres de cultura si respon a un verdader daler, deu ésser suficient a si mateixa. ¡Oh la riquesa com a funció social per a obres de cultura i de beneficència que endarrerida viu en Espanya!

—Coneix vosté les paraules que un escriptor d'«El Mercantil Valenciano» posa en llavis de García Sanchis?

—No sabia rés de tal promesa fins que la veig afirmada per García Sanchis en el periòdic que vosté em posa a les mans. No sé que dir-li. Tan fort em sembla que algú li fera la promesa de que se l'invitaria a inaugurar la càtedra de Lluís Vives com el que García Sanchis ho afirme sense fonament. Però com la Universitat no deu restar baix eixa greu acusació de «falta de delicadesa» i de no «tindre paraula» no estaria de més que qui tinga per a aixó representació suficient invitara a l'acusador a concretar el fet.

Abanda d'aixó, jo que soc un admirador entusiasta de García Sanchis i que m'honore considerant-lo com a deixeble, i que crec que les seues «charlas líricas» son un gènere únic en Espanya i en el mon, li faig la justícia de suposar que fou el primer en considerar desplaçada i inoportuna tal invitació. Lo qual no vol dir que una «charla lírica» estiga més alta o més baixa que una lliçó de càtedra aprop de les doctrines de Lluís Vives. Vol dir senzillament que son gèneres molt diferents, i que cadascú està mol bé en el seu lloc i ocasió.

Incorporació i expansió

Es curiós d'observar el doble moviment d'incorporació i d'expansió característic de la cultura catalana d'avui. Curios i útil perquè ensenya moltes coses que nosaltres no sabem encara, i—segons sembla—no les volem saber tampoc. València és una ciutat que es complau a impossibilitar la vida del qui vol fer alguna cosa. No és una complaença conscient i sistemàtica, entenem-nos be, per que dir aixó fora fer un greuge a la nostra ciutat: però, és una freda indiferència, un «a mi que», un «tant se me'n dona», que cau com un glaç, damunt l'ànima ardenta de l'home actiu, iniciador. Molts amics em diuen: «Si tornares a València, al cap de pocs dies hauries perdut tot l'entusiasme». I aixó és trist, profundament trist...

En aquest punt, Catalunya és el pol oposat a nosaltres. Catalunya és un poble que dona entusiasme als seus fills, de la mateixa manera que els dona l'aire i el sol; és a dir, com si obeïra una llei natural. Botiguers de Portaferrisa i del Pla de la Boqueria que no han llegit més allà de tres llibres en la seva vida, es considerarien molt honorats de poder-li estrènyer la mà a qualsevol dels bons escriptors d'ara.

La vida espiritual del poble català ha arribat a tal grau de maduresa, que no tem les invasions i busca l'expansió. Barcelona, artísticament, té avui el gust acollidor de París per a tothom que tinga alguna cosa bona que pintar, esculpir, escriure. Formant una família única, trobeu artistes catalans, valencians, mallorquins, rossellonesos. A les revistes més importants, trobareu signatures de tots els artistes d'aquests països, sense cap diferenciació. El nostre amic Almela i Vives i el que escriu aquestes raffles, no hem trobat cap dificultat per a arribar a les planes més distingides de les publicacions catalanes. Quina diferència entre aquest cas encoratjador i el d'altres grans ciutats que hom anomena «simpàtiques» i acollidores, quan realment son més closes que una caixa del Banc d'Espanya!

El moviment d'expansió cultural, és més poderós i fort encara que no el d'incorporació. S'ha conseguit que les publicacions més prestigioses d'Europa parlen de la cultura catalana. En parla el *Mercure de France*, en parla «La Gaceta Literaria», «Nosotros», «1928», «Les Nouvelles Littéraires», «La Fiera Letteraria», «El Sol», «La Renaissance d'Occident»... Revistes angleses, franceses i alemanyes, especialitzades en Filosofia i Humanisme, publiquen extenses recensions dels llibres que edita la «Fundació Bernat Metge». El teatre català, s'ha representat i es representa per tot arreu, i fins a Praga s'han estrenat amb èxit drames de Guimerà traduïts al txec per Rudolf Slaby... Catalunya és més coneguda i estimada a l'estranger, que no a Espanya. De la banda d'ací dels Pirineus, sembla que tots ens hem posat d'acord per a no comprendre res.

Ara, aquest moviment expansiu, entrarà en una nova fase d'estructuració. Tindrà una unitat i un pla.

Dins «La Gaceta Literaria» (prodigi de comprensió de Giménez Caballero) es publicarà habitualment tota una pàgina de «Gaceta Catalana» dirigida per Joan Chabás i Tomás Garcés. La revista «Oc» de Tolosa, es transforma radicalment i farà una cosa semblant, publicant originals en occità, català i francès. I a París—fixeu-vos be—es prepara la publicació d'una «Revue Catalane» que donarà a conèixer la nostra literatura i el nostre art en francès, que és l'idioma oficial de totes les persones cultes del món.

Aixó, ens dona dos ensenyaments: Primer: que cal escriure en la llengua pròpia (que és la que dona a l'obra més sinceritat artística, per tal com és la que coneixem millor.) I segon: que el fet d'escriure en una llengua de perímetre reduït—si escriuiu coses fondes i arrelades—no significa isolament forçós, car hi ha una cosa que se'n diu idiomes universals i una institució tan respectable com bescantada: els senyors traductors. Un exemple: Grècia.

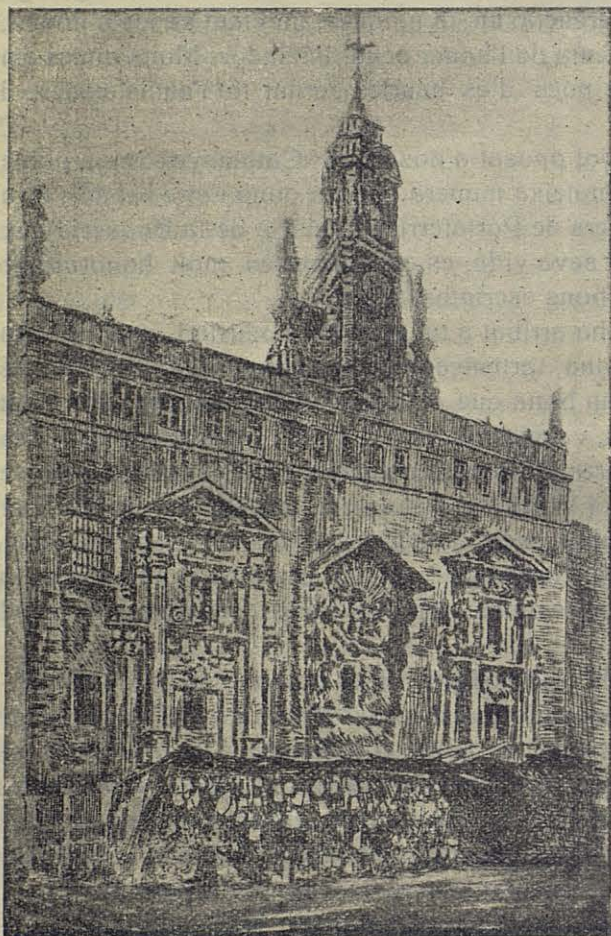
I ara, Catalunya.

ARTUR PERUCHO.

Col·lecció «L'estel»

BLASCO IBAÑEZ I VALENCIA

DINS d'uns dies, durant aquest més, es complirà l'aniversari de la mort de Vicent Blasco Ibañez. Es el valencià dels temps moderns que ha arribat amb la ploma a realitzacions literàries d'una valua universal. Es el novel·lista que ha portat als seus llibres, d'una manera perdurable, fragments de la vida valenciana. Es un escriptor doblat de polític, de vida agitada, per el qual s'ha de tindre tota l'admiració i el respecte que demanen aquestes vides úniques. Ernest Martínez Ferrando, el finíssim prosista, ens dia en una carta: «amb quin gust escriuria jo l'admirable biografia d'aquest home!»

Església de Sant Joan

La biografia de Blasco Ibañez, circumscrita al període que arriba fins a les seues novel·les valencianes, escrita per Juli Just Gimeno, és el llibre amb el qual volem contribuir a la commemoració de l'aniversari.

Just, tan devot de Blasco, ha escrit el llibre amb la informació i l'amor que requerix l'assumpte. Ha parlat amb els condeixebles de Blasco, amb els seus familiars, ha buscat anècdotes, fotografies, llibres, tot allò que contribuirà a comunicar-li l'ambient de l'època, el mig en el qual es movia aquell, les influències que va sofrir. I com a resultat de tot aquest intens treball, ha sortit un llibre viu, plé de color, enormement ambientat, a on es veu encara una València ja esvaïda, per a on passen tipus dels

quals parlen els nostres pares, a on hi ha tots els elements que suggeriren al mateix Blasco les seues magnífiques creacions.

Estem segurs que aquest llibre ha de cridar l'atenció de la gent. I estem convençuts que és el millor homenatge que podem oferir al gloriós novel·lista.

Es publicarà amb uns aiguaforts fets expresament per Tomás Fabregat. El cementeri d'Alboraia, un porxe de velluter, l'església de Sant Joan, el molí de Vera, un aspecte de la platja i una pelleria, son els temes dels sis aiguaforts que contindrà el volum.

En aquesta pàgina reproduïm l'aiguafort de l'església de Sant Joan.

«L'ESPILL A TROSSOS»

EL primer volum de «L'estel», aparegut el mes passat, ha tingut una bona acollida per part del públic i de la premsa. La seua presentació s'ha considerat com un encert. El seu contingut... Els versos d'Almela i els dibuixos de Mateu, ja teniem per descomptat que s'havien de guanyar l'interés de la gent.

Un llibre de poesies està destinat sempre a un cercle reduït de comentaristes i de lectors. Però aquest llibre ha realitzat el miracle d'ampliar aquell cercle i de suscitar crítiques o consideracions a tots els diaris. Entre el públic culte de València, durant uns dies la nota d'actualitat l'ha constituït «L'Espill a trossos».

Agraits a tots aquells que s'han ocupat de la Col·lecció i de «L'Espill a trossos», anem a reproduir en aquestes columnes els judicis més interessants que s'han publicat fins ara.

Per la particularitat d'haver aparegut a «La Gaceta de Levante», diari d'Alcoi, anem a donar preferència, a l'article de Jordi Valor sobre el llibre d'Almela. «En aquests temps—diu aquell—en que tan escassa és la producció valenciana, és molt d'apreciar una obreta com aquesta. El seu autor Francesc Almela i Vives me s'ha revelat com un dels bons poetes que avui son en aquesta terra». «Té l'anima de xiquet... Però el color és d'home. D'home que sap entusiasmar-se a l'impuls d'eixa divina deesa que es nomena Poesia». Hem dit que començàvem per aquest article, per haver aparegut a un diari alcoià. Devem afegir a més en elogi del seu autor, que s'ha publicat en la nostra llengua.

Carles Salvador al «Diario de Castellón» ha publicat un article al que seguiran altres sobre aquest llibre «Hem dit alguna volta—indica el glosador—que Almela i Vives era un gran prosista; devem de dir ara que és un gran poeta, amb eixa grandesa que tanta falta feia per a contrarrestar l'insipit floralisme, expressió de la carrincloneria valencianista.» «La seua poesia no té contacte amb la de cap valencià. És original; és personalitat definida. La connexió, tal volta,—si es que hi ha connexió—hi ha que cercar-la per via de Gueraut de Liost, eixe sensibillíssim poeta català que a voltes es firma Bofill i Maties. I en els Clàssics».

Thous Llorens, a «La Correspondencia» escriu respecte als dibuixos: «Mateu, tan conegut, tan personal, tan inconfundible, que no pot anar mai d'incògnit, ha mullat la seua ploma moderna disfrazada de ploma arcàica, en la salpebrinada limfa de que està sempre plé el seu frasquet de «tinta xina». En quant a les poesies diu: «Les imatges captades per Almela i Vives en aquest «Espill a trossos» es projecten de mode extraordinari. No formen parella amb allò que es coneix de la «Musa Valenciana». No hi ha paisatges hortolans de postal n'hi ha idilis per a cromos, junt a reixes florides de paper, i busts rústecs retallats per a «fer bé» sobre motlles d'escaiola. «Almela i Vives gira sovint l'esquena a lo fàcil i bonic, a lo fi i a lo decoratiu i fa honor als detalls grossos, dignifica les vides fosques, enalix les característiques burdes i perfila rares elegàncies amb plebeïsmes i vulgarismes».

A «El Pueblo» el comentari l'ha fet altre col·laborador de la Col·lecció, Just Gimeno. Al seu juí es tracta d'un llibre de versos, variat, ric en matisos, fet amb intuïcions, amb sobtats arrancs de sauri—condició genuïna del poeta—i saviesa precoç que revela a l'estudiós, al que deixà prompte els joguets per a obrir els llibres i té en la mirada no sabem que vagues boires de tristeces, d'amargures.»

Josep Maria Bayarri, després de fer una sintètica història de la poesia valenciana moderna, diu a el «Diario de Valencia» parlant del llibre d'Almela: «I axí en fred, com el pentelic d'una estatua clàssica, el nostre amic mostra en activitat serena tota la seua estètica. Arrere tot allò fonamentalment líric. Arrere un estat d'ànim especial que es diu inspiració. Penjada l'exaltació cordial en la creació. Sense dolor en aquest part de les seues concepcions. Almela i Vives pulcre i cerebralment fort en les seues estètiques activitats, posarà la seua necessària nota original, tal vegada única en aquest moment de l'acord en l'actual poesia valenciana, hui en major harmonia que mai.»

Guasp, el dibuixant, s'ha valgut d'un fotògraf per a il·lustrar la seua crònica que a «El Mercantil» dedica al llibre. En la fotografia apareixen els dos autors, Almela i Mateu, els quals son considerats a lo llarg de l'article, el primer com un poeta estòic i l'al-

El mocadorete de seda fina

tre com un «mestre de tot». La història d'aquest llibre, que és allò que es proposa principalment d'escriure Guasp, és ben curta: Mateu va «seduir la honestedat romànica del gran estòic.»

Narcís d'Hoyos el comenta a «La Voz Valenciana». «Aquest jove estudiós— diu— que té de joventut únicament els seus anys mossos, és un home profon, reposat, reflexiu. El lector que no el conega personalment, creurà que el pes dels anys gravita sobre la part temperamental de l'escriptor, subjectant les vivors, suavitzant les exaltacions, contenint les rebeldies». I a continuació examina totes les poesies del volum, posant de relleu les característiques de cadascuna.

Eduard L. Chavarri senyalà a «Las Provincias» l'aparició del llibre amb una nota cordialíssima. Heus ací una petita mostra: «Si existix un renaiximent de les lletres valencianes, és cert que el vigoritzen temperaments com el d'Almela i Vives, car ells representen l'aristocràcia de l'esperit. Fan molta falta els artistes d'aquest sentir, per a que representen la veritat de València front a la monstruosa mentida que de tot s'ha ensenyorit, gràcies a un absurde entronitzament de la vulgaritat. I aixó a nom de valencianisme».

Del vers valencià.—L'endecasíl·lab

DAVANT la manifestació actual, del conreu de les lletres valencianes no se li oculta a ningú esperit crític, i no en major grau, que cure de fer esment en un decantament a una labor revisionista basada en la filologia comparada i vinculant la nostra llengua valenciana a la efecència i harmonia de les clàssiques, la minva d'oportunes reflexions i la fatal pereça, quan no orgullosa ignorància, d'estos necessaris quefers fonamentals.

Si estes consideracions generals les traslladem al camp de la poesia en l'aspecte concret del conreu del vers valencià, aquelles connotacions prenen una agudisació lamentable que esdevé inferioritat en l'apreciació de les nostres produccions poètiques.

Havem de convindre, així, en la necessitat d'una major aprehensió intel·lectual d'aquelles regències i traurem unes meditacions quotidianes o curarem d'asovintejar-les. Així quan menys en aconseguirem els laboradors poètics un cert regust estètic que s'hauria de reflectir indubtablement en les activitats envers la producció del vers valencià.

Ausaés que l'estol de conreadors del vers acreix progresivament entre nosatres i els abèl·lix rònegament de fer-ho en llengua valenciana. Esta cosa agradable té per atra banda aquella part fluixa que esmentavem.

Be convindrien de quan en quan uns comentaris, bé que foren tan modestos com els meus, i breus com a atra extensió l'espai de que disposem lloc no dona, aprop del vers valencià, particularment en l'aspecte tècnic i dels que s'en derivaria mutual aprofitament.

* * *

Una ullada al conjunt de la producció poètica nos duria en l'apreciació de dilecció dels conreadors del vers valencià, a signar l'octosíl·lab i l'endecasíl·lab. Els dos metres poètics es repartixen generalment l'opció dels poetes.

L'un, l'octosíl·lab diríem que ve arrastrat de l'influència del teatre, el romanç i la musa popular espanyola, des de'l XVII, puix veem que en el segle XV el vers de nou sílabes de ritme iambic, i per tal amb l'accent sustantíu en la quarta sílaba, era ben popular i tal que'l nostre Ausies March en demanar Na Teresa, en endreça a sa família, de to sencill, casí domèstic, d'este vers de nou sílabes usar-ne gòsa.

* * *

Però ara volíem, parlar-ne de l'endecasíl·lab.

Els versos valencians, venim a dir, en sa esplèndida pluralitat de metres, comporten una secreta lògica derivada dels ritmes llatins i grecs. Profús el coneiximent de que estes llengües clàssiques, s'enriquien d'una profona i fonamental harmonia i musicalitat essencials per a escandir sos versos provinents d'una acurada divisió silàbica amorosament científica. Ella, esta sabia divisió silàbica, la cantitat silàbica clàssica, tenia i comportava tal correlativitat en la significació moral, diríem, en la calitat del geni de la llengua que en el vers dit heròic, del llai, en els vibrants exàmetres en quina composició, com es sabut, entraven peus dàctils i espon-

deus a condició de que'l quint peu, dels sis de que consta l'exàmetre, fora dàctil i el darrer espondeu, quan se desitjava expressar la idea de magnitud o gravetat, el poeta recorria a transformar eixe penúltim peu dàctil en un espondeu, exàmetres espondeus. Es a dir que la cantitat silàbica aduia l'element moral i qualitatiu i el ritme determinava per sa musicalitat emoció.

Així el màxim efecte musical i construcció del vers en la mètrica clàssica hi era al marge de la asonància o consonància en que eixa musicalitat devingué, en la llengua nostra per exemple, i aquella interior harmonia per la cantitat silàbica suplantaven per el número de sílabes —nostre metre—per d'accent sustantiu recaent en determinada sílaba i per la rima final del vers. També entre'ls llatins darrerament, perduda la vera cantitat silàbica començaren a notar la rima final deliberada, la qual havia tingut principi inconscient, obligada de les sílabes finals en igualtat quantitativa.

Els ritmes que venen a regir en nostra moderna mètrica se referixen a dos disílabs: troqueus i iàmics, i tres trisílabs: dàctils, anfibracs i anapestos. Les sílabes llargues o curtes de que es componien estos peus llatins podem correspondrels a l'accent en que carrega sobre una sílaba en nostra llengua; i així en lo ritme troqueu el té en la primera (habia l'espondeu constituït per dos sílabes llargues) i el iàmic en la segona. Dels trisílabs, el dàctil en la primera, el anfibrac en la segona i l'anapest en la tercera.

Com se sap els llatins no escandien els versos per sílabes ni harmonisaven per l'accent recaent en tal d'aquelles o per la rima com nosatres. Formats de distints peus i mida de sílabes dificulta l'adaptació de sos versos a nostra mètrica, per més que connotem rares adaptacions dels exàmetres. Però en un posible paralelisme podrien signar a sílaba llarga llatina, l'accent en nostra paraula. Així el ritme troqueu corresponent a este peu llatí de una sílaba llarga i una curta traduïm per nostra paraula plana i tal

cànta—cànta—bélla—dòna
àra que—ix el—sol per—tú

i tindrem nostre octosílab trocaic.

La transcripció del ritme iàmic i quin peu llatí està format per una sílaba breu i una llarga correspon a nostra paraula bisílaba aguda i així tal ritme iàmic:

«Vindràs—al goig—del cor
feliç—aimat—fidel
refent—lo meu—tresor
que tal—permet—lo cel»

surgint l'eptasilab nostre, com podria el de nou sílabes i el d'onze.

Dels peus trisílabs corresponent als dàctil, anfibrac i anapest el ritme dàctil té esta versió en nostra mètrica en los trisílabs esdrúixuls (una sílaba llarga i dos curtes dels llatins)

Mística i—pàlida estaves un punt
ulls a l'al—tura ce—lest en fon—goig»

que és nostre endecasílab dàctilic.

L'anfibrac, més usat, es el ritme dels nostres trisílabs plans que transcriuen la sílaba llarga entre dos breus d'este peu llatí:

«Camíne i—camíne—per sémpre,
la vida—perdúra en—mols pássos;
la vida—que pórtia
angúnies,—migrífures,—tortúres,—abràços»

que són nostres metres d'a sis, d'a nou, de dotze... sílabes.

I per fi, el ritme anapest que es mostra pel trisílab agut

«Revolant—afanyós—remontà
cap al cèl—sos encants—excelents».

Ben entés que a la darrera sílaba del vers llatí, que no tenia mida propiament asemblen nostra variació numèrica al fi del vers segons termine en paraula esdrúixula o aguda.

En nostra mètrica i venint a l'endecasílab s'asovintegen els que porten l'accent en la sexta sílaba o dit endecasílab propi, de ritme iàmic que podem vincular al senari iàmic o trímetre pur dels llatins.

«Prenint la serenor jove i augusta»

«El trasllat», Bernat Ortín.

«Esmolaven les eïnes homicides»

«L'home del clavell blanc», F. Almela.

Quan se dona el cas i és molt asovint de que l'accent carrega sobre la sexta sílaba (també el sol portar en la primera i tercera a l'ensempe) i en la octava és que té una filiació en en el vers dit faleuci del llatí:

«era el que a la senyora té el vasall»

«Darrera ofrena», *F. Caballero*.

Però generalment estos dos ritmes s'entrecreuen i enllasen en la mateixa composició poètica en un admés i bon resultat fònic que força a la consideració del poema monòcol.

I encara amb ells s'agremia en la mateixa classificació moderna l'endecasílab provinent dels sàfics: el que té l'accent en la quarta i octava i també en la primera.

«Com la gavina de la mar blavosa»

«La barraca», *T. Llorente*.

«Botant de vida i amb els cors encesos»

«Poemes marins», *Carles Salvador*.

Estos sàfics seguint la clàssica combinació tenen la cadenciosa agremiació del vers adònic, de cinc síl·labes, que termina l'estrofa:

«Vibren els sàfics com un tro patriòtic

tot consignant de nostre cor les ansies

tal, que desperten de la Morta-viva

tots son fills inclits».

«La veu de Llombart», *J. M.ª Bayarri*.

Així com estos endecasíl·lats ritmats de tal modo tenen una armoniosa combinació en esta classe de pentasil·lats, els de ritme iambic admeten els de set síl·labes per son accent en la sexta:

«...pera la gracia idíl·lica

dels bells ritos marians; i ens enlluerna

la multieuritmia externa,

tal floració pensíl·lica

de un pensil consagrat per la ma eterna».

«Vissió de la Basílica», *J. M.ª B.*

Encara ens caldrà parlar d'una mena d'endecasílab molt armonios i que no consignen les poètiques. Es l'endecasílab d'accentuació en la síl·laba quarta i setíma i en cara més armoniosament si el porta a més en la primera:

«Llir entre cards; Deu vos do coneixensa.»

«Cants d'amor», *Ausies March*.

Cuifa cos mort, que la amor que et fa perdre,

te guiarà fins al peu de la torre

«Leandre i Hero», *Roiç de Corella*.

en que tants bells estrams componien en el segle XV nostres poetes de llengua valenciana.

Aquet ritme està prou oblidat entre els creadors de nostre vers constituint belles excepcions les poques composicions modernes que coneixem i caldría intensificar.

Les combinacions estròfiques dels endecasíl·lats son múltiples i responen a la interna constitució rítmica naturalment i en este aspecte els autors que'l cultiven encara que científicament ignoren sa laboració, sempre els salva son generalment afinat oït única condició graciosament encontrada i usufructuada.

A més de les que havem esmentat en els versos de set i en los de cinc síl·labes, les combinacions de l'endecasílab en els de catorce, acorden justament:

«...i passen les ventades tronjant les branques núbils

i els nubols s'atrontollen a sobre'ls nostres júbils

i el llam ralla en l'espall a l'horisont».

En les llengües romàniques ja popularisades, la composició endecasíl·lábica del vers es antiquíssima. En Italia el seu famós Dant que d'ell se valgué per a compondre sa «Comedia» poema conegut ara per «Divina comedia» i en la especial combinació de tercets de rima encadenada.

La existència de l'endecasílab en nostra Península se li atribueix per importació a Garcilaso, pero és ben cert que abans de nàixer este famós i malograt poeta espanyol del segle XVI havia aplegat l'endecasílab compost pels nostres poetes valencians del segle XV a son més alt grau de perfecció i es coneguda la ciència i l'art en que'ls componia nostre Joan Roiç de Corella en ple segle XV.

Atres estresms ens resta d'assenyalar a este respecte de la endecasílab, pero ens manca l'espai i acas l'atenció del lector i insistiríem altre dia.

J. M.ª BAYARRI.

A VALENCIA EN FESTA

València en festa, oh tu dolça germana,

*escaurà la mirada pensativa
un moment entremig de tantes gales.*

Recorda't de qui ets i quant podries

*si se't complissin totes les promeses
que dins del teu terrer fecond palpiten.*

Mira al teu camp i et sentiràs potent,

mira't al mar i t'hi veuràs bonica

escolta de la part de Catalunya

i sentiràs una gran veu que et crida

amb la parla que és ta mateixa parla,

més eixuta pro molt amorosida.

No sents el crit? «València—diu—València!

desensonya't del son que et té captiva,

que si per llei d'amor la Ibèria és una,

per la llei del parlar és una i trina».

JOAN MARAGALL

LA NORIA

Quin goig la prodigiosa feconda regalía

quan s'esmuny l'aigua dolça que la noria destría,

al bell mitj desbordant-se de l'hort on, a porfia,

les branques llurs als arbres de fruits l'estiu guarnía!

D'aucells que saltironen l'esbart que allí aprop nía

llurs dolors li contava i ella li responía

amb notes de sambori que toca a melengía.

Amant tranzit, la noria sembla, que, nit i dia,

rondina amb dol perenne pel lloc que adés solía

amb llur amada tindre joiosa companyia;

i, plor llançant, pregunta per la que amb cor volía

i per sort malastruga per sempre mes feu vía...

I com si els parpres foren de cenía estreta vía

per a aquell riu de llàgrimes que seguit li sortía

sos costats esclataren com parpres en follía

per aon, trist, el plor d'aigua mansament s'escorria...

ABULHASAN ALI B. SAAD EL JAIR

NOTES

La nòria

L'autor de la poesia que publiquem en aquest número, es un poeta alarb valencià del segle XII.

En la tria de composicions de totes llengües i temps que, amb les manifestacions nostres donem al públic ens ha paregut interesant la que porta aquet títol.

Thous Llorens (traductor del Poeme pay-san que publicarem el propassat número) ha fet l'adaptació d'una traducció directa de la llengua aràbiga, tenint cura de donar-li el més semblant estil i regust d'època, tant en la sintaxi com en la mètrica i les altres característiques.

La poesia de Maragall

Publiquem en aquest número la poesia dedicada a València per Joan Maragall, L'hem extret del primer volum, publicat ja, de les seues obres completes a on ha estat inclosa igual que altres poesies, per primera vegada.

Càtedres a València

Aquest és el títol d'un article de Ferran Soldevila a «La Publicitat» de Barcelona parlant de la institució a la Universitat de València de les càtedres de llengua valenciana, d'història valenciana i d'història de l'art valencià. Soldevila, el bon historiador, parla del fet com un eixemple per a la Universitat de Barcelona. I comenta l'opinió de Menéndez i Pelayo segons la qual hi havia que establir càtedres de llengua i literatura vernàcules a les Universitats de Barcelona i València.

Renau Beger

Fa, no més, cinc números parlarem d'aquest artista i al repetir els seus cognoms diem:

«Repetim el nom per avesar a la gent que haurà de recordar-lo en propers i seguríssims èxits».

¡Cóm satisfà vore les profecies complides encara que siguen tan fàcils i tan lògiques!

El passat més Renau Beger va fer una exposició.

De tot hi havia: *guache*, temple, oli...

Ningú coneixia allí al pintor valencià, ni ell es preocupà de fer propaganda anterior, en la premsa.

Dibuixà i va imprimir un cartell—tres campanes al vol—i el penjà.

Tots els diaris d'importància han parlat de l'aconteiximent.

Una vegada més en la grisor de l'ambient cortisà, ha sigut valencià el raig de sol que espurneja vivíssim.

Per cartes de gent neutral—no volem fer referència a les cròniques—savem que la sorpresa que ha donat Renau Beger en Madrid, ha sigut corprenedora.

Josep Francés, personalment, l'ha col·locat, en els seus comentaris, en el grup reduït dels millors il·lustradors del Mon.

Amics concorredors a quasi totes les exposicions d'importància, ens han dit que mai havien contemplat un èxit tan sorollós.

Ja estarà el públic assabentat de tot açò pels articles arribats a València.

A propòsit d'aquests volem reproduir una

manifestació que'ns ha fet gràcia, deguda al cronista de «Blanco y Negro».

Parla de que «lo bueno y lo útil del cubismo ha sido incorporado vagamente a la estructuración de la obra de Renau». Pero no s'ho creguen... Es un dels notables comentaris d'aquest senyor que no reproduïm perquè estarien fora de lloc.

Alló més sobresortint de l'esmentada crònica és aquet paragraf:

«Llibris vermells—campesinas valencianas—pide imperiosamente el cambio de nombre. Tales campesinas perdieron todo aroma huertano y no se ofrecerían extrañas en un *hall* de hotel moderno».

¿Que vos pareix la traducció de «Llibris (vol dir lliris) vermells»?

Qui mal comença... La mateixa ignorància que li fa dir que *lliris vermells* (vol dir «campesinas valencianas») el du a creure que nostres *campesines* deuriem ser pintades amb les calces al garró i el monyo desfet.

¿Qué diria aquet escriptor si oïra una *albà* o vera una *xàquera*?

¿Demanaria *imperiosament* que li canviaren el títol?

Les llauradores amb els lliris vermells, del dibuix de Renau Beger, estan, és clar, estilitzades. Però en elles voria el cronista de «Blanco y Negro» si coneguera la terra a on han florit, que pot servir de model per a pintar-les qualsevol hortolana de Torrent o de Llíria.

«Y es que este joven artista, de aspecto un poco rústico—diu aquesta finor de cronista—como procedente de la extraña pueblerina de Levante, ha adquirido un cosmopolitismo esticístico que ya no le permite comprender el ambiente nativo».

¡Cóm es riuran tots els artistes valencians que llixquen açò!

Es la eterna creença que en un *poble* com València no es pot ser *cosmopolita*.

¿De que *extraña pueblerina* (!) serà eixe crític que no ha vist que una de les proves d'elegància de Renau Beger és haver posat varis títols en valencià?

Com tants altres, Renau Beger ha triomfat perquè, amb la mestra tècnica personal ha conseguit destells novíssims i genials del seu *poble*.

Antoni Vercher

El dibuix que exorna la portada d'aquest número és obra de Antoni Vercher, un dels artistes valencians de més sòlida personalitat. un dels artistes valencians que donen tot allò que tenen i que no donen més d'allò que tenen. A més té un gran sentit de valenciania, com ho va demostrar en les escenes populars de la seva darrera exposició. Fa poc ha tingut un gran èxit. En el concurs de cartells convocat per «Blanco y Negro» la revista madrilenya, ha obtingut el primer premi entre prop de cinc-cents concursants.

«València» i Falgairolle

Adolphe Falgairolle ha publicat una novel·la que porta el nom de «València!». No cal dir com un fet així no pot ésser preterit per nosaltres. El número que ve publicarem un article tractant d'una obra que té un títol tan suggestiu.

Una sessió dedicada a Llorente

El «Teatre dels Poetes», de Barcelona, dedicà una sessió a la memòria del poeta valencià Teodor Llorente. L'encarregat del preambul fou Miquel Duran el qual afirmà que el primer poeta, a València, de la Renaixença, és Teodor Llorente i que aquest de tots els títols que posseïa el que més estimava era el de poeta valencià.

En l'època en que Llorente es manifestà la llengua valenciana havia caigut en un plebeisme que la feia inservible per a cap manifestació cultural. Sobre Llorente exercí una influència decisiva el llibre de Rubió, «Lo Gaiter del Llobregat». Recordà els companys que tingué Teodor Llorente: el poeta Querol i un conseller i un mestre, Marian Aguiló. Afirmà que de les relacions d'aquests tres, sortiren les primeres manifestacions en llengua valenciana. Explicà totes les actuacions de Llorente i recordà la seua coronació.

Miquel Duran llixqué també la primera poesia valenciana de Llorente, que no figura publicada en cap llibre i estudià finalment el caràcter de la seua poesia, aduint judicis de Menendez Pelayo.

A continuació l'actriu Roser Coscolla i l'actor senyor Xuglà, llegiren varies composicions.

La viuda de Sorolla

En les primeries de l'any ha mort Donya Clotilde García, viuda del gran pintor valencià Joaquim Sorolla. La respectable dama havia promès omplir una sala del Museu de Sant Carles amb obres del seu espós. La promesa no ha pogut complir-se perquè la desidia dels valencians—malgrat tanta ponderació sorollista—no s'ha preocupat de fer efectiva l'ofrena.

Una opinió

Una opinió interessant és la de Josep Diaz Fernández sobre Joan Lacomba, l'inquiet poeta valencià d'expressió castellana, i el seu llibre «Caràcter». Reproduïm un fragment:

«Es una llàstima que escriptors con aquest Joan Lacomba es senten sugestionats per certes modalitats transitòries del «snobisme» artístic i no es dediquen a encontrar la veritable expressió moderna. Cada regió, efectivament, necessita un feix d'escriptors jòvens que lluiten amb l'academicisme i la retòrica fòsil. Però l'obra del qual siga també jove, vital, orgànica, pura i lliure.»

«Pàgina valenciana»

Durant l'any 1928 ha publicat «Diario de Valencia» catorze pàgines valencianes, les quals duen articles redactats en valencià o referents a coses íntimament nostres. Aquestes pàgines, llevat de la primera, van numerades, com aniran les que se publiquen enguany.

Desitgem que siguin moltíssimes.

Josep Pla i Joanot Martorell

A Catalunya hi ha un premi per a recompondre—amb deu mil pessetes—la millor obra narrativa catalana publicada durant l'any. El «Premi Joan Crexelles» du el nom d'un bon amic de València, filòsof, economista, etc., però no contista ni novel·lista. Per això s'ha proposat que el premi destinat a la millor obra

narrativa duga el nom de «Premi Joanot Martorell». No cal dir com ens plau aquest justíssim record al formidable prosista valencià autor de «Tirant lo Blanc».

Qui ha fet la proposta ha estat el brillantíssim Josep Pla, el qual recorda que la emperadriu Catarina de Rússia diu a les seues memòries: «La meua primera lectura ha estat *Tirant lo Blanc*».

Un eixemple...

Un recital de Bernat Artola

Bernat Artola Tomàs, l'autor d'«Elegies», ha donat una lectura de versos seus a l'Ateneu de Castelló, eixemple, per la seua activitat, per a l'Ateneu de València. Artola, presentat pel senyor Castelló i Tàrrega, va llegir mestriolament una vintena de composicions que foren acollides amb gran entusiasme pel nombros auditori.

Per cert que alguna de les poesies llegides per Artola era en castellà, Així ho diu el col·lega «Heraldo de Castellón».

Un article de Joan Chabàs

Joan Chabàs ha ¿començat? a col·laborar a «La Veu de Catalunya», amb un article titolat «La ciutat i el camp» que era una finíssima visió del problema espiritual de València. L'article rematava amb unes elegants al·lusions a TAULA DE LLETRES VALENCIANES i a la col·lecció «L'estel».

Poeta mort

A Baeza, Jaen, d'on era rector de Seminari ha mort el poeta mossen Joaquim García i Girona, al 62 anys.

Era fill de Benassal. Entre moltíssimes obres que escrigué destaca el voluminós poema de la Reconquesta *Seidia* on abocà en diversitat de metres i rimas el llenguatge comarcal del Maestrat que havia estudiat amorosament, ardorosament, amb la fe del folklorista filòleg que tant escaseja.

Traductor d'Horaci—era un veritable enterat dels metres clàssics—el «Bullellí de la Societat Castellonenca de Cultura» havia publicat algunes odes.

El malaguanyat escriptor ha deixat en curs de publicació un «Vocabulari del Maestrat»—tot just comença la lletra *D*—la màxima aportació valenciana de llenguatge dialectal al corpus de l'idioma, interessantíssima obra de filologia que s'hauria d'editar ràpidament per a que fos útil als estudiosos.

El seu poble l'havia nomenat fill predilecte i dedicat un carrer en valenciana llegenda com encara pot llegir-se.

Les traduïdes estrofes horacianes podrien aplegar-se en un volum; potser convinguera ajuntar-hi mostres poètiques originals i fer un llibre trifàsic antològic—odes d'Horaci, poemes originals i fragments del *Seidia*.

Qui amb major preferència que els nostres amics de Castelló podria dur a bon terme l'edició ara que creen una Biblioteca de Contemporanis? Qui amb major i millor coneixença i preparació que En Salvador Guinot per a fer l'aplec i l'estudi prologal? Sota el signe de «Festina lenti» treballà anys i anys aquest capellà enamorat i cultivador de la llengua i literatura vernàcules.

C. S.

Carles Esplà

«El Luchador» d'Alacant, diari a on començà a escriure Carles Esplà, organitzà el mes passat un homenatge al nostre amic absent. Consistí en una vetllada en un cercle alicantí i en un número extraordinari d'«El Luchador».

Personalment ens hi varem adherir. Avui, però volem fer constar en TAULA l'afecte i la simpatia que ens inspira Carles Esplà, per al qual trobem justificades aquelles demostracions del seus paisans.

Un dictamen del senyor Ramírez

El senyor Vicent Ramírez Bordes, en una intervú publicada per un periodiquet, diu constentant a una pregunta:

«El teatro valenciano en decadencia, y los prosistas y poetas de parla valenciana en idéntica situación...; pero es mejor callar».

Al senyor Ramírez Bordes li donaren la flor natural en els darrers Jocs Florals de «Lo Raf Penat».

Un article de Rovira i Virgili

Antoni Rovira i Virgili, el director de «La Nau», de Barcelona, ens ha fet l'honor de dedicar un dels seus editorials a l'article que «El Velluter» publicà al nostre número anterior parlant d'«El Pare Fullana a l'Acadèmia». Rovira i Virgili és, sense dubte, un dels escriptors polítics que produeixen comentaris més aguts. En sembla, no obstant, que aquesta vegada, no ha comprés bé l'article abans dit per no haver tingut en compte alguns detalls de perspectiva.

El Premi Nobel

Ha honorat, amb Bergson, el filosof francès, a la literata Sigrid Undset, aquest any 1928.

Poc coreguda aquesta darrera, en nostre país i encara en molta part d'Europa (llevat Escandinàvia i Alemanya a on té un bon nom) desvetllarà ara l'atenció dels bons gustadors de obres literàries. Atengau a aquests títols per quan topeu amb ells en les llibreríes: *L'edat joiosa, Jenny. Primavera. Kristin Lavransdatter, Olav Andersson* (aquesta recent).

En tindre nota exacta de les obres d'aquest autor, traduïdes en llengua assequible donarem la notícia als nostres lectors.

BIBLIOGRAFIA

Elogi del Xiprer

El xiprer és un tema predilecte a alguns escriptors valencians. Adés un esperit refinat ens parla dels xiprers de la Plana castellanenca, com d'un arbre valencianíssim, més valencianíssim que la palmera i d'un valor simbòlic superior al d'aquesta. Als ulls d'aquell escriptor el xiprer era un arbre espiritual, recte, que per la projecció de la seua creixença, sempre ascendent, encomanava els sentiments més purs i més enlairats. La palmera era un arbre sensual, amb grans defalliments, promotor en el nostre caràcter de debilitats i mancaments. I en la perspectiva d'un paisatge, adhuc la línia fina i severa del xiprer esdevenia d'una elegància superior a la de la palmera.

Ara aquest elogi ens ve també de Castelló, editat simpàticament per la «Societat Castellonenca de Cultura» i escrit per el nostre company Carles Salvador, el nom del qual és el primer d'una sèrie d'autors contemporanis que

té en projecte aquella societat. Però és un elogi que ateny exclusivament al valor intrínsec del xiprer i que va directament, sense el dualisme del contrast, a fer la seua reivindicació.

El xiprer és un arbre simbòlic. El trovem a tots els cementeris, com una indicació de silenci per als vianants, com una nota lúgubre de la caducitat de la nostra vida. La idea del xiprer l'hem associada per tant a allò que hi ha de fatal en la nostra existència. I el xiprer ha perdut totes les seues possibilitats decoratives; és un arbre que ens sembla desplaçat quan el contemplem en un jardí, quan voreja la línia onejada d'un camí, esblanqueint-se amb la seua pols, quan exorna graciosament tota la Plana de Castelló. És un arbre que amb un fort sentit popular podríem considerar mallat. Per a molta gent aduc és un arbre clerical, sense dubte per la relació que existí entre la religió i la mort. I a Rusiñol se li han fet retrats de pintor clerical, per la seua afició a pintar xiprers.

Per a Carles Salvador el xiprer és en canvi el símbol de la vida. Aquesta afirmació la desenrotlla en el petit llibre que reportem, amb un estil que de vegades entra en els dominis de la filosofia i altres té un to d'humor nou dins la nostra literatura. És un llibre que palesa les inquietuts del nostre company i el seu esperit audaciós. Escriure un llibre d'aquesta mena no la considerem labor fàcil, sobre tot si s'exigix un mínim de resultats. La paraula s'ha de fer subtil per a no vetllar el pensament i aquest aplicat a coses trascendents ha de tindre la profunditat que requereix l'assumpte.

«Elogi del Xiprer» és una novetat en la literatura valenciana que devem a Carles Salvador com tantes altres coses.—A. P.

Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura.—Tom IX. Giner-desembre 1928. 376 pàgines, suplement, làmines apart, etc.—Fills de J. Armengot. Castelló.

El senyor Rafael Altamira i Crevea va publicar al suplement literari de «La Nación», de Buenos Aires un article titulat «Del renacimiento intelectual español» on, entre altres coses, parlava del moviment intel·lectual a València. I el senyor Altamira, home de grans mereiximents per al qual la sort ha tingut les somriures més falagueres i que no viu subjecte a un ambient localista judica amb generositat l'obra de la Universitat Literària i de l'Institut de Segona Ensenyança, amb els seus annals respectius, la de la Reial Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles, amb el seu «Archivo de Arte Valenciano» i la del Centre de Cultura Valenciana també amb els seus annals. En canvi, ja és manifestament injust quan diu que l'Ateneu Científic i Literari de València, «continúa agrupant i posant a contribució, no solament tots els elements intel·lectuals que la regió oferia, sinó també tots els que pot aplegar de les altres províncies espanyoles». I després d'aquest elogi desmesurat a una entitat quasi morta—per unes raons o per altres—acaba parlant de la Societat Castellonenca de Cultura, la més normal de totes les institucions esmentades, amb unes quantes paraules d'aquelles que no comprometen a res...

L'il·lustre historiador i jurisconsult segurament no haguera parlat així d'haver tingut damunt la taula (no ho podia tindre, per raons

cronològiques) els sis quaderns que el «Boletín de la Sociedad Castellonense de Cultura» ha publicat durant l'any 1928, la qual mitja dotzena de quaderns forma un conjunt de moltes pàgines de text, de moltes pàgines il·lustrades i de moltes pàgines de suplementos. Entre els treballs publicats cal esmentar el de Manuel Beí i Bonfill sobre els orfebres Santalinea (arreplegat ja en un llibre), els referents a la carta de població de Montornès; el de Ricard Carreras sobre Catí, la vila maravillosa que és presentada fervorosament per un estilista; el d'Felip Mateu i Llopis, tan sistemàtics, tan curiosos, sobre monedes valencianes, els d'Angel Sánchez Gozalbo, esperit activíssim, que sap escorcollar papers i —cosa més rara— fer excursions; el de Carles Salvador en «Elogi del Xiprer».

Aquest últim ha estat publicat fa poc en llibre a banda. Sembla que constituirà el primer volum d'una «Biblioteca de Contemporanis».

La notícia ha de plaure, per quant sembla una petita evolució en la Societat Castellonense de Cultura, la qual, per bé que molt valenciana en el fons, malcurava un poc la forma. Tant és així que en aquest esplèndid volum de l'any 1928, no més hi ha dos treballs extensos redactats en llengua valenciana. I, en aquestes coses, la forma—paradoxalment—es un aspecte fonamental.—A. i V.

El «Llibre de les Dones» i Montoliu.

Manuel de Montoliu ha parlat damunt les planes de «La Veu de Catalunya» de la nova edició del «Llibre de les Dones» de Jaume Roig

feta per «Els Nostres Clàssics», la benemèrita col·lecció de l'«Editorial Barcino». Heus ací un fragment de la crítica:

Obra sortida d'aquell gran fogar de cultura que es constituí a la ciutat de València al segle XV, ofereix vasta i interessant matèria d'estudi a la història lliterària. D'aquell gran fogar surten durant aquell segle tres obres cabdals de la nostra literatura; la d'Asias March, el «Tirant» i el llibre de Jaume Roig. Magnífic esplet el representat per aquestes tres obres, cada una de les quals és, en realitat, l'inici de tres corrents distints, de tres orientacions literàries independents que abarquen en llur diversitat l'àrea d'una literatura completa: la poesia lírica en la seva més refinada expressió; la novel·la idealista d'aventures imaginàries; i la novel·la realista de caràcter autobiogràfic, de to humorístic i d'intenció didàctico-moral».

«De fet, Ausiàs March fon una de les fonts del conceptisme eròtic que distigí la lírica clàssica castellana; el corrent realista del «Tirant», que de tan bella i original manera neutralitza l'idealisme fantasiador propi del llibre de cavalleries, anà a fundar el geni de l'autor del «Quixot» que en aquest sentit és clarament deutor del gran llibre de Joanot Martorell; finalment el llibre de Jaume Roig inaugura amb més d'un segle d'anticipació el gènere de la «novel·la picaresca», un del més característics de la literatura clàssica castellana».

«Un altre aspecte importantíssim del llibre de Jaume Roig és el de la seva llengua tan àgil, tan colorida, tan saborosa, tan gràfica, tan bategant de vida popular».

Per 0'80 pessetes

que costa una pastilla de MERCERISIN J a c o b u s, poden recobrar la lluisor bonica, el tacte cruixidor i bell colorit de noves: Un vestit; una camisa; una combinació; sis mocadors i tres parells de mitges de seda. mitja seda o seda artificial

MERCERISIN	MERCERISIN	MERCERISIN
és necessari en totes les cases per els guany que proporciona	complau amb els seus resultats a la senyora més exigent	salva amb sobres la importància del seu petit import
::	::	::

Una prova, senyora, la deixarà més convençuda que les nostres paraules

Representant per a València i Província:

F. Rodríguez Flores Tomé
Marqués d'Estella, A. G.
VALENCIA

•••

VENDA EN LES BONES LABOR et PAX
ADROGUERIES

Concessionaris:

Carrer Major, 4
MADRID

•••

Tintoreria Soto

NOM I MARCA REGISTRATS

Grans Tallers per a la neteja en sec i el tenyit de robes usades

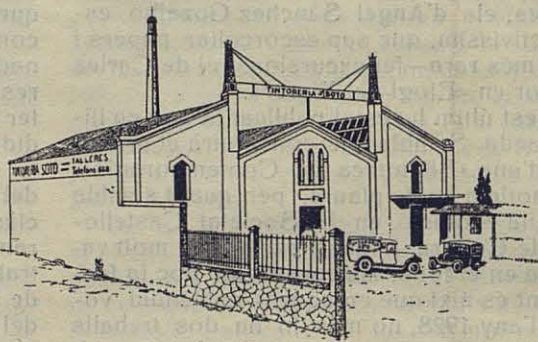
SUCURSALS
EN VALENCIA I CASTELLÓ

DESPATX CENTRAL:
AVINGUDA DEL PORT, 47

TALLERS:
Institut Candela, J. S. (Junt a l'AVINGUDA del Port.)

Antiga Sucrieria i Pastisseria de Santa Catarina

LA CASA DEL PANQUEMADO

(PASOCARRAT)

PANQUEMADO CALENT TOTS ELS DIES A LA UNA DE LA VESPRADA

12, PLAÇA DE SANTA CATARINA, 12

(JUNT A LA PORTA MATEIXA DE L'ESGLÉSIA DE SANTA CATARINA)